

Groningse regenten als bestuurders

Tot de negentiende eeuw bleef de burcht van Wedde het bestuurlijk centrum van Westerwolde. Groningse drosten zwaaiden er de scepter, waaronder Petrus Muntinghe en vader en zoon Berend Aldringa. Zij spraken recht en voorzagen belangrijke stukken van hun handtekening en een lakzegel met wapen. In de kerk van Wedde hadden zij hun eigen drostenbank.

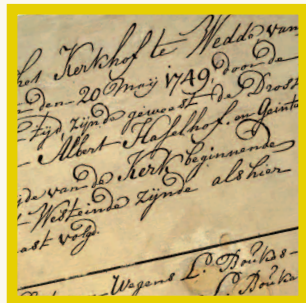
Verboden liefde om eerbare juffer

In 1790 was in Wedde de schaking van Al-legonda van Swinderen, dochter van de drost, de gebeurtenis van het jaar. De dader was de in Bourtange gelegerde luitenant Willem Burghgraef, die met zijn geliefde, achtervolgd door de drost en zijn personeel, naar Oost Friesland vluchtte. Ze zullen later met toestemming trouwen, kinderen krijgen en nog lang en gelukkig leven.

Niet op de kaart, wel bewaard

Drost Petrus Muntinghe was bevriend met Theodorus Beckeringh, die de bekende Beckeringkaart van Groningen en de Ommelanden tekende. Zijn schetsen van Westerwolde en de burcht uit 1751 haalden de kaart niet, maar zijn wel bewaard gebleven. De burcht was als vesting intussen niet meer van betekenis. Torens en muren waren afgebroken en grachten gedempt.

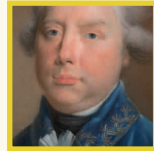
Van wieg tot graf

In de kerk van Wedde zijn generaties Haselhoff gedoopt, getrouwd en begraven. Buiten de kerk liggen grafzerken van familieleden uit de 17de en 18de eeuw, o.a. van Derck Haselhoff en zijn vrouw. Kerkvoogd Albert Haselhoff stelde in 1749 een lijst op met legersteden op het kerkhof. De kerk bezit twee avondmaalsbekers geschonken door Reint Elzes Haselhoff en drost Aldringa.

Tolmeester en herbergier

Borggraaf Elso Haselhoff inde de tol bij de brug over de Westerwoldse Aa. Andere heffingen, die de Westerwolders moesten afdragen waren de boterpacht en de belasting op het gemaal. Het borggraafhuis bleef naast rechthuis ook herberg. Vooral tijdens de in de wijde omtrek bekende Weddermarkt was het er druk en zal er stevig zijn gedronken en gerookt.

De Bataafse Republiek

In 1795 trokken de Fransen het land binnen, stadhouder Willem V vluchtte en de patriotten dansten om de vrijheidsboom. Er kwam een einde aan de heerlijkheid Westerwolde en aan de functies drost en borggraaf. Symbolisch weergegeven door een krantenadvertentie, waarin de laatste borggraaf Elzo Haselhoff in 1797 een paard en twee rijtuigen te koop aanbood.

Drieluik Wedderwaardigheden

met handleiding op en rond de burcht
concept • vormgeving • fotografie
Rudmer Nijman & Elske Hiddema © 2012
in opdracht van

Familie stichting Haselhoff

Met medewerking van en dank aan:

BURCHT WEDDE • FAMILIE STICHTING HASELHOFF • RIJKSARCHIEF
DEN HAAG • STREEKHISTORISCH CENTRUM • STUDIO FLASHBACK •
PROTESTANTSE KERK WEDDE • GEVANGENIS MUSEUM ENKhuizen •
GRONINGER MUSEUM • GRONINGER ARCHIEVEN • FRIES SCHEEPVAART
MUSEUM • RIJKS MUSEUM • GELDMUSEUM • VESTINGMUSEUM OUDE-
SCHANS • NATIONAAL ARCHIEF • UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GRONINGEN •
DRUKTEMAKERS HEERENVEEN • BALINK GLAS & ALUMINIUM •
FOTOGRAFIE RUDMER NIJMAN GRONINGEN •

PASSIE VOOR WIJN SINDS 1637

WIJNHUIS
HAZELHOFF

Rotstergaastweg 81
8452 LB Nieuweschoot - Heerenveen
wijnhuishazelhoff@gmail.com
www.wijnhuishazelhoff.nl
T 0031(0)6 57 93 60 93

kom voor meer geschiedenis
ook eens naar het

STREEKHISTORISCH
CENTRUM

locaties

DE OUDE STELMAKERIJ

Dorpsstraat 32 Sellingeren

HUIZE TER MARSE

Ceresstraat 2 Stadskanaal

www.streekhistorischcentrum.nl
T 0599 - 612649

Burcht Wedde

Kinderhotel
Hotel/Erfoedlogies
Terras/Café/Restaurant/Sociëteit
Museum
Evenementen
Struinroutes

Hoofdweg 7 9696 AA Wedde T 0597 563 070
info@burchtwedde.nl www.burchtwedde.nl
Openingstijden: dinsdag tot en met zondag
van 10.00 tot 22.00 uur

OP EN ROND DE BURCHT

Het drieluik Wedderwaardigheden, in de Haselhoff Sociëteit in de Burcht van Wedde, verbeeldt drie eeuwen geschiedenis van de burcht en de heerlijkheid Westerwolde. Vanaf het begin van de Tachtigjarige Oorlog tot en met de Franse tijd. Deze periode valt bijna samen met de tijd waarin de borggravenfamilie Haselhoff in dienst was van verschillende drosten, burchtheren die voor de stad Groningen Westerwolde bestuurden.

De geschiedenis van de Wedder-burcht gaat terug tot ca. 1360, toen de uit het Reiderland afkomstige hoofdelingenfamilie Addinga een steenhuis bouwde op een strategische plek bij de Westerwoldse Aa en zo een einde maakte aan de Westerwoldse vrijheid. Na de verovering in 1530 door Karel van Gelre, maakte zijn drost Berend van Hackfort er een echte vesting van met een ringmuur, torens en grachten.

Later kwamen Westerwolde en de burcht in het bezit van de Spaansgezinde familie van Aremberg, die het verkochten aan koopman Willem van den Hove nadat stadhouder Willem Lodewijk, graaf van Nassau in 1593 Westerwolde voor de Republiek veroverde. In 1619 werd de stad Groningen heer van Westerwolde en eigenaar van de burcht.

De burcht heeft nu na 650 jaar een nieuwe functie gekregen als kindhotel, hotel, restaurant en historisch-cultureel erfgoed van Westerwolde. Om de band tussen de burcht en de familie te bewaren, heeft de Familiestichting Haselhoff, samen met en gestimuleerd door Stichting Burcht Wedde de Haselhoff Sociëteit ingericht.

Het drieluik Wedderwaardigheden
is een ontwerp van Rudmer Nijman & Elske Hiddema
in samenwerking met Albert en Roelof Haselhoff.

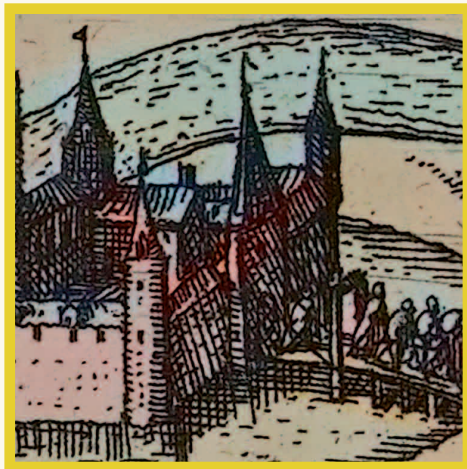
Graef Adolff is ghebleven, In Vriesland in den slaech

In de Slag bij Heiligerlee op 23 mei 1568 behaalden de opstandelingen onder de graven Lodewijk en Adolf van Nassau, in de Tachtigjarige Oorlog hun eerste overwinning op de Spanjaarden onder de graaf van Aremberg, burchtheer van Wedde. Adolf en van Aremberg sneuvelden in de strijd en werden na de slag in de burcht opgebaard.

Voor God en mijn koning Philips II

In 1593 werden Westerwolde en de Wedder burcht in de Groninger schansenkrijg opnieuw onderdeel van het strijdtoneel. Door het aanleggen van schansen en versterkingen werd de Spaansgezinde stad Groningen omsingeld. Een jaar later gaf de Spaanse Stadhouder Francisco Verdugo zich over en kwam de stad definitief in bezit van de Republiek der Nederlanden.

Rechtspraak en recht doen

In Westerwolde werd tot aan de Franse tijd recht gesproken volgens het eeuwenoude, in 1470 op schrift gestelde, Westerwoldse landrecht. Strafzaken werden behandeld door het crimineel gerecht in Wedde, waarin de drost en de richters van Bellingwolde en Vlagtwedde zetelden. Executies vonden plaats op de Giezelbaarg door de beul uit Groningen of Farmsum.

Wie drijft, die niet blijft

Tussen 1587 en 1597 werden in Westerwolde verschillende heksenprocessen gehouden. Op de Giezelbaarg werden 19 vrouwen, beschuldigd van tovenarij, levend verbrand. Na eerst te zijn verhoord en gemarteld werden ze in de burggracht geworpen voor de waterproef. Wie bleef drijven, kon vliegen op een bezemsteel en werd ter dood veroordeeld.

Klein van lichaam, groot van geest

Graaf Willem Lodewijk zeilde in 1593 met 2200 soldaten vanuit Friesland naar Westerwolde en bouwde er de Bellingwolderen de Bourtangerschans. Hij verjoeg de Spanjaarden uit de Wedder burcht en heel Westerwolde. Deze stadhouder van Friesland was een briljant strateeg en gebruikte samen met prins Maurits oorlogstechnieken die hij ontleende aan de Romeinen.

Veroverd, verloren en hernomen

Tot twee keer toe moest Willem Lodewijk van Nassau in 1593 de burcht veroveren. De eerste keer was het dreigen met kanonnen voldoende. De Spanjaarden kwamen echter terug. Verdugo schoot met zijn kanonnen twee hoektorens in puin en zijn troepen vermoordden de bezetting van 50 man. Enkele maanden later heroverde Willem Lodewijk de burcht zonder dat er een schot viel.

Borchgrave ofte huisknecht

De borggraaf was als rechterhand van de drost gerichtsdienaar, belastinginner en deurwaarder tegelijk. Hij arresteerde misdadigers en sloot ze op in de gevangendoor. Hij woonde in het borggraafhuis, rechthuis annex herberg. In 1640 begeleidde Derck Haselhoff een groep Westerwolders naar het klooster Ter Apel om bomen te kappen voor de stad Groningen.

Strijd der machten in het Rampjaar

Tijdens de Munsterse Oorlogen veroverde bisschop Bernhard van Galen, alias Bommen Berend, de burcht twee keer; in 1665 en 1672. Bij zijn terugtocht in 1666 werd Wedde geplunderd en platgebrand en de burcht zwaar beschadigd. Na het Gronings Ontzet in 1672 trok hij zich definitief terug. De vesting Bourtange wist zich al die tijd staande te houden.

De drost van Wedde

In 1619 kocht de stad Groningen de heerlijkheid Westerwolde en werd eigenaar van de burcht. De eerste door de stad benoemde drost werd Johan Coenders. Na hem zouden nog diverse Groninger regentenzonen drost van Westerwolde worden. Coenders stelde in 1637 de in Nieuweschans gelegerde uit Westfalen afkomstige chirurgijn Derck Haselhoff aan tot zijn borggraaf.

Eeuwen trouw aan de drost

Na Derck heeft de familie Haselhoff tot aan de Franse tijd het ambt van borggraaf uitgeoefend. In het borggraafhuis hield de drost zijn rechtszittingen. De borggraaf inde ook het hoendergeld. Vanaf 1316 tot aan de Franse tijd betaalden de Westerwolders jaarlijks in natura aan hun landsheer. Later werd de hoen vervangen door een geldbedrag.

De zwarte dood zonder genade

In 1666 werd het door Bommen Berend verwoeste Wedde tot overmaat van ramp getroffen door een pestepidemie. Ook de familie Haselhoff werd niet gespaard, de borggraaf was een van de slachtoffers. De gevelsteen Retiro1666 herinnert aan het in dat jaar door drost Verrucius gebouwde huis waarin later nazaten van de borggraaffamilie Haselhoff woonden.

De burcht, een heus kasteel

Omstreeks 1600 was de burcht van Wedde op zijn maximale sterkte. Het huis werd beschermd door een stenen muur met kantelen, aan de binnenkant verzaagd met een aarden wal en omringd door een dubbele gracht. Op de hoeken vier torens en achter de ophaalbrug een fors poortgebouw dat ook dienst deed als gevangenis. De verdediging bestond uit 50 soldaten.

